

MAGYAR NÉPLAP

FÜGGETLENSÉGI NEGYVENNYOLCZAS POLITIKAI KATHOLIKUS HETILAP.

Megjelenik minden szombaton.

Előfizetési ára:

Egész évre 6 korona; félévre 3 korona.
Amerikába egész évre 9 korona.

Szerkeszti

BUDAY ALADAR

Kiadja a „PÁZMÁNEUM”
nyomda és irodalmi vállalat.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VIII., Köztemető-ut 8. sz.

A hó első számához rendes melléklet:
»Páduai Szent Antal Lapja.«

A kormány ellen.

Budapest, október 29.

A magyar politikát mindig azok tették tönkre, a kik mesterségesen zavarokat, bonyodalmakat idéztek elő ebben az országban. Így dolgoznak már régóta azok, a kik sohasem a magyar nép javára törekedtek cselekedni, — hanem csak azon igyekeztek, hogy zavaros helyzetet teremtsenek s jó maguk lelkiismeretlenül, saját érdekükben, szabadon halászhassanak a zavarosban.

Hiszen igaz, hogy a népnek, az ország jogtalan, küzdő és adózó millióinak szempontjából ítélve, minden kormány ellen kell, hogy bizonyos bizalmatlansággal viseltessünk. Olyasféle érzés ez, mint a minőt a rabszolga érez a zsarnok kényur iránt, — azzal a különbséggel, hogy a magyar nép sohasem rabszolga és zsarnoki hajlamokkal bíró kormány ebben az alkotmányos országban soha meg nem állhat. Csak azt akarom mondani, hogy miután a kormányok a hatalmat képviselik, a szabad, de teherköl görnyedező magyar népnek kell, hogy bizonyos dolgokban ellenzéke legyen egyelőre minden kormánynak. Ámde *ellenzék és ellenzék között nagy különbség van.*

A mikor *Tisza István* ama hagyományos luteránus politikával ült a kormányzékben, hogy a magyarságot vagy luteránussá, vagy osztrákká kell

tenni s a mikor az ország legjavában folytatta ellene az alkotmányos nemzeti ellenállást, akkor történt, hogy fölállt *Apponyi Albert* gróf és hatalmas tudásának erejével így tanította ki az ifju *Tiszát*:

— Ha a kormány valóban lelkiismeretesen akar dolgozni, akkor mindig jó, ha ellenzék áll vele szemben, olyan ellenzék, a mely *még többet* követel a haza és a nép javára! . . . De olyan ellenzéknek, a mely

I. Péter szerb király.

a haza és a nép kárára törekszik, semmiféle kormánnyal szemben nincs létjogosultsága! . . .

Mi is, a kik ezt máig sem felejtettük el, *Apponyi* felfogásával tartunk.

Ha a kormány választói jogot akar adni az országnak, — de a magyar nép látja, hogy ez csak *jél jog* és *egészet* követel, az ország és a faj ellenségeinek kizárásával, — akkor ez az ellenzékiesség becsületes, jo-

gos, sőt *szükséges*. Több enné is: — kötelesség!

A »Magyar Néplap« politikai állásfoglalását tehát jelenleg nem érheti semmi vád.

De fájdalommal és felháborodással kell látnunk, hogy éppen most, a mikor a legkomolyabb, — tehát nem azt mondjuk, hogy *válságos*, mert az *zavarost* jelent; hanem a legkomolyabb — idők előtt állunk, minden oldalról fölütik fejüket a zizegő kigyók. Hogy zavart teremtsenek és hazaelenes, lelketlen, gyűlölködő hajlamokat, pártoskodást, szét-huzást idézzenek elő a magyarság kebelében.

Soha nem volt kormánynak még oly gaz ellenzéke Magyarországon, mint ma van. Soha nem volt még olyan ellenzék, a mely saját hazája, népe, hite, vére, lelke ellen rugaszkodott volna, — mint ma. Soha oly szemérmetlenül és félelem nélkül nem dolgoztak ellenségeink, mint ma. Kívül és belül egyaránt.

Lássuk csak, mi mindenféle, czimen támadnak a jelenlegi kormány ellen. Először, mert — *keresztény!* Ez fáj azoknak, a kik irtóznak a felekezeti békétől és a kik féltik a zsidóságot. Másodszor, mert — *hazafias!* Ez fáj azoknak, a kik Magyarországból Ausztriát, oláh-, szerb-, német- vagy tót-országot, de főleg Izraelt szeretnének csinálni. Harmadszor támadják a kormányt azért, mert olyan emberekből áll, a

Mai számunkhoz »Páduai Szent Antal Lapja« van mellékelve.

kik *iskolába is jártak* és nem akarják a butaságot bevenni. Ez fáj a vad, nemzet és embergyilkos nemzetközi szociáldemokratáknak. Negyedszer, mert — a magyar király *Boszniát és Hercegovinát* esküje értelmében *visszacsatolta* Magyarországhoz. Ez fáj mindazoknak, a kik egyéb okot már igazán nem találnak az ellenzékieskedésre . . . És ugyanezek keresnek és találnak még százegy ostobábbnál ostobább okot, nem azért, mintha azok valóban alapos okok volnának, hanem mert minden áron a kormány ellen akarnak tülekedni, az ország üdvének, a nép javának, a magyarság életének árán is . . .

Hát ezeknek a hordáknak a viselt dolgait éppen megelégeltük. Elvégre a magyarságban nemcsak türelem, hanem önérzet is van. Ébredjen föl hát ez az önérzet. Fogjunk össze és kiméretlenül, minden erőnkkel törjük össze azokat, a kiknek a szép szó nem használ.

Azt a kenyeret, a melyet ellenségeink fogyasztanak, adjuk inkább a mi szegény, nyomorgó magyar népünknek. Azt a jogot, a mit ezek élveznek, adjuk inkább magyar tsstvéreinknek, a kik a földet mivelik, dolgoznak, adót fizetnek és katonaságot állítanak.

Ha ők erőszakkal el akarják rabolni azt a földet, azt a hitet, a mely a mienk, — hát inkább vegyük vissza mi *tőlük* azt, a mi a *mienk!*

Mi igenis ellenzékei vagyunk a kormánynak addig, a míg látjuk, hogy a magyar nép érdekében hanyag magatartást tanusít és nem igyekszik hatvan esztendő súlyos mulasztásait sürgősen pótolni. Mi igenis ellenzékei vagyunk a kormánynak addig, a míg a magyar érdekeket nem védelmezi a külfölddel szemben, a mint hogy a legutóbbi vagonrendelések-

nél is az osztrák iparosoknak juttatott minden munkát. Mi igenis ellenzékei vagyunk a kormánynak addig, a míg jogokat ad a nemzetiségeknek is, a szociálistáknak is, mert így magunk keblén neveljük a kigyót s nem adunk módot, hogy a saját erőink érvényesüljenek. Mi igenis ellenzékei vagyunk a kormánynak főleg azért, mert a plurális választói joggal megint csak a nagyurakat juttatja szóhoz és a kisemberek millióit elnémitja az alkotmányosság gyakorlásánál. Pedig minden kérdés Magyarországon a választói jog helyes megoldásától függ . . .

Nos, ez a mi ellenzékiségünk. És a többi ellenzék? Azok azért ellenzékei a kormánynak, mert ellenségei az államnak! Miért vesződni velük? Meg kell őket semmisíteni egy csapással. Ezt persze a kormány ne tőlünk követelje, hanem igenis mi követeljük, hogy megtegye. Most, mert minden elhalasztott perc drága. És ő tegye, a kormány, mert ez neki módjában áll. Követeljük, mert így kívánja ezt a haza virágzásának, a magyar nép jobb létének fontos, halaszthatatlan, sürgős érdeke!

Az ideai szárazság tanulmányai.

Segíts magadon és az Isten is megsegít. Pompás régi francia közmondás. Eszünkbe kell jutnia, a mikor az ideai esztendő szárazsága olyan erősen próbára tette megélhetésünket.

Igazi szerencse, hogy a gabonatermés, már a mi a szemes gabonát illeti, nem sült el. A kapás növények már sokat szenvedtek; takarmányhiány is fenyeget.

De éppen a gabonatermés alig-alig elhárult veszedelme adja tollunkra századszor is, ezredszer is azt a mindenfelé érzett szükség hangját: *változtatni kell a termelés egyoldalúságán.* Meg kell törni a nép nemtörődömségét például, biztatással, jutalmakkal és a hol

lehet, erkölcsi kényszerrel is, hogy ne bizza magát egyedül a szántóföld megszokott termékeire.

Irigység és bosszankodás lepi meg az embert, ha azt látja, hogy majdnem valamennyi város közelében hogy boldogulnak a vállalkozó bolgárok, holott semmivel sem intelligensebbek, vagy még annyira sem, mint a magyar földműves, csak éppen élelmesebbek. És örömmel kell citálnunk Kecskemét, Nagykőrös, Halas, Makó, Szeged példáját, a hol konyha- és kereskedelmi növényekkel sikerült exportot teremteniök. De még itt is egyoldalúság uralkodik.

A konyhai növények termelése a szaporodó emberiség, a táplálkozási igények és az észszerűbb táplálkozás megismerésének terjedése, a nagyvárosok életmódjának drágasága folytán nemcsak hogy még mindig sikerrel kecsegtet, hanem egyre nagyobb jövőt ígér.

Ámde konyhai növények nagy arányban való termelése nem sikerülhet helyes és bő öntözés nélkül. Még pedig lehető olcsó berendezésű öntöző készülékkel. Vagyis a vizek mentét kell felhasználni s egyszersmind fokozatosan gondoskodni arról, hogy a vízben szűkölködő vidékek öntöző csatornát kapjanak.

A mikor takarmányhiány miatt jajgatnak mindenfelé, valóban szegyenlenünk kell elmaradottságunkat, nekünk, mezőgazdasági országunknak, hogy olyan kevés az öntözhető rétünk. Senki sem vonja kétségbe, a ki a természetet megfigyeli, hogy a csöndes, bőséges eső hatását semmiféle öntözés sem pótolhatja teljesen: de a mikor a növény vizért eped, mert ez egyik fő tápláléka s hiába lessük az ég csatornáinak megnyílását, vagy úgy járunk vele, mint az idén, hogy normális csapadék hullás az uralkodó bomlott széláramlatok miatt sehol sem történt. Bizony botorul cselekszünk, ha nem használjuk fel a rendelkezésünkre álló víztömeget.

Mit látunk azonban a valóságban? Akármerre nézünk, a folyók és tavak partjain alig-alig látunk nagyobb szabású, öntözésre berendezett kerti telepeket. A magyar embernek nem is restsége (mert hiszen tud dolgozni), hanem a megszokotthoz való csökönös ragaszkodása akadályozza az ilyen kerti telepek megteremtését. Nagyobb áldozattal járna vízhiányban szenvedő vidékeknek öntöző csatornával való behálózása, pedig ez lenne

is, hogy
szántó-

ás lepi
a, hogy
s köze-
vállal-
vel sem
annyira
es, csak
römmel
Nagy-
ed pél-
kereske-
expor-
is egy-

rmelése
táplál-
szerűbb
k terje-
ódjának
k hogy
ecsegtet,
őt ígér.
k nagy
em sike-
s nélkül.
erende-
agyis a
nálni s
gondos-
szüköl-
nát kap-

y miatt
an szé-
tságun-
ország-
öntöz-
nja két-
megfi-
bőséges
zés sem
mikor a
ez egyik
az ég
agy egy-
n, hogy
az ural-
ok miatt
botorul
sználjuk
álló viz-

valóság-
a folyók
látunk
beren-
magyar
e (mert
a meg-
ragasz-
en kerti
Nagyobb
n szen-
satorná-
ez lenne

az ideál; de legalább használjuk ki vizeink parti részeit arra, hogy egyfelől városaink élelmézését megkönnyítsük, másfelől részben emancipáljuk a termelőt az időjárás föltétlen uralma alól.

Debreczennek határa elnyulik egészen a Tiszáig. Egy olyan gazdag város már régen megcselekedhetne volna, hogy a Hortobágyot és nagy állat-állományát megmentse a gyakran ismétlődő szárazság csapásától. Csak azt vegyük, hogy az állatok elpotyázása hány millió koronát facsar ki a gazdák zsebéből ilyen száraz esztendőkből!

Hiszen ma is már sokfelé panaszkodnak, hogy olcsón adják a marhát, csak vigyék: mert takarmány és gumós növények híján nem tudják kiteleltetni. Egy öntöző-csatorna és öntöző-szerkezet létesítése bizony nem kerülne annyiba, mint a mennyit ilyen száraz esztendőben, a mi nem olyan ritka vendég Magyarországon, csak a jószág árának csökkenésével veszítenek. De még nagyobb bajjal is jár a jószág eladása. Megrontja évekre a nemzeti gazdagság mérlegét, tönkre tesz vagy szűkölködésre kényszerít egész sereg gazdát: mert évekbe kerül, míg ismét pótolhatják az állat állományban esett hiányt. Valóságos marhavész ez is; és hogy az állatok számának hirtelen csökkenését milyen sokáig nem bírjuk helyreütni, azt a valaha oly híres sertés-tenyésztésünk mutatja, a mely a razudult csapást még ma sem heverte ki.

Elég baj, sőt bűn volt az, hogy a vízszabályozásoknál mi nálunk a merkantil-érdekeket tartották szem előtt. Csak holdakat akartak nyerni: de hogy a bekövetkezendő talajvízhiányon és nedvesség kimaradásán segítsenek, arra nem gondoltak. A vízszabályozások óriási hibáját, hogy csak kivették az árvizet, a nélkül, hogy annak részben való megóvásáról és felhasználásáról gondoskodtak volna, most kell fokozatosan jóvá tenni. Az olaszok már századok óta hasznukra tudják fordítani a klímájuk és föld- és víztektonikájuk nyújtotta tapasztalataikat; nálunk azonban nem törődnek ezzel. Mi talán még jobban állunk, de mégsem igyekeztünk a magunk javára a természetet korrigálni. Tudjuk jól földalukulati s ennek következtében klimatológiai viszonyaink hiányosságait, tehát elszánt akarattal, a technika sokszoros eszközeinek felhasználásával segíthetünk rajta, legalább annyira, hogy a beálló időjárási viszontagságnak sohasem kell katasztrófává fajulnia.

Tanulja meg már egyszer a magyar is az öntözést. Legelőször ott kell rábírnai, a hol annak természetes alapja, a vízmennyiség rendelkezésére áll. Mert azért adta az Isten az ést az embernek, hogy élni tudjon vele; azért az ügyességet, hogy dolgozhassék a maga javára s ne várja a manát, sült verebet az égből, a mikor éhség fenyegeti.

A választói jogról.

— Olvasóink nyilatkozatai. —

Tekintetes szerkesztőség! A választási jog *egyes* legyen és *nyílt*, nem titkos és csak annak legyen szavazati joga a ki 24 évet betöltött és adófizető:

A *Magyar Néplapnak* fölhívására megfontoltam mai életviszonyaink állapotát és arra a tapasztalásra jutottam, hogy a választói jog eddig helytelenül és igazságtalanul volt elosztva az emberek között. Mert nézzünk csak szét az országban. A vármegyei hivatalokhoz, a szolgabíró-ságokhoz, járásbíró-ságokhoz, községekhez stb. mily sok olyan hivatalnok és irnok van alkalmazva, a kik ugyan gyakorolják a szavazás jogát, de — adót nem fizetnek annyit sem, a mennyit más egy ebért fizet. (Mert tudjuk, hogy ebadót is kell fizetnünk.)

Igen, sok ember gyakorolja ama hivatalnokok közül a választói jogot, a kik nem viselik a terheket. Sem állami adóban, sem törvényhatósági ut-adóban, sem községi adóban. De a választásoknál ők az elsők mindenütt, hogy bennünket, földmivelőket, kisgazdákat és kisparosokat lenyomjanak, leszavazzanak bennünket, a kik mindentféle adóval meg vagyunk terhelve bőven. Pedig amazokat kellene eltüntetni a választásokról; mikor aztán már felizgattak, akkor azt mondják, hogy szoczialisták vannak, azért növekszik az elégedetlenség a nép között.

Sajnos, ilyen időket élünk. Mert az állam manapság nem gondol másra, mint hogy folytonosan újabb és újabb hivatalokat csináljon és újabb és újabb fizetésemelésekkel terhelje — az adófizető polgárokat. De

azt nem látja senki, hogy ha ez továbbra is így fog tartani, rövid idő alatt teljesen tönkre jut az ország.

Felháborodik a lelkem, ha a mai állapotokat vizsgálom, mert ismerem az alsóbb néposztályok életviszonyait, melyekhez magam is oda tartozom; hol is kutatva a nép bajait, szintén látom, hogy hogy viv fiu apával, lány az anyával, testvér a testvérral és szomszéd a szomszédal. Folyik a pör, pusztul a vagyon, romlik a hit az egyenlőség, a testvériség és akkor kivándorolnak a más világba.

Most kérem vegyük fel a jövőre, hogy csak azoknak legyen választási joguk, a kik adót fizetnek és az összes terheket viselik, mert ők fognak jól gondoskodni, hogy kit kell kirugni, de nem megválasztani.

Azért kérem a tekintetes szerkesztőséget, hogy jövőben küzdjön az *egyes* választási jogért, de az a jog csakis azoknak adassék meg, kik az összes terheket az országunkban és az egyes községekben viselik és a szavazás hogy *nyílt* legyen.

Kiváló tisztelettel maradok a tekintetes szerkesztőségnek híve és a *Magyar Néplapnak* hű olvasója *Meszkín* Rafael földbirtokos Vingán.

*

Tekintetes szerkesztő urak! A választói jog csakis *egyes* legyen, ezért küzdjön a *Magyar Néplap*, a mi lapunk. Hogy miért, azt már b. lapjuk igen sokszor kifejtette. 2. A szavazás nyílt legyen. Itt legyen szabad megjegyezni, hogy a szavazatok összeszámításánál mindig több visszaélés történhet titkos, mint nyilvános szavazás mellett. Továbbá a *tudatlan embereket mindig könnyebb félrevezetni a korteseknek titkos szavazásnál*, mint nyilvános szavazás mellett. Végre a *pártszervekedésnek* titkos szavazásnál is nyilvánosan kell történni, így hát a polgároknak a szavazás előtt nyilvánosan is állást kell foglalni. Ennek következtében vagy fölösleges a titkos szavazás, vagy meg van adva annak a lehetősége, hogy a polgárok a pártszervekedésnél a nyilvánosság előtt más elvek mellett foglaljanak állást, mint szavazáskor az urnák előtt. Vagyis magyarul szólva: meg volna a *titkos* által adva a mód a *csalásra*. 3. Választói joga csak annak legyen, a ki magyarul írni és olvasni tud. Tisztelettel maradtam *harmincznyolcz magyar kisgazda nevében Tóth Károly* birtokos, Nagy-Károly.

*

Tekintetes szerkesztőség! Miután minden embernek egy lelke van, hát úgy igazságos, ha a választás-

Gyengeség

idegesség, görcsök, szívdobogás ismeretlen nekünk mióta a Feller-féle Elsa-luilen használjuk: Próbátuczat 5 K bérlettel. Rendeljük Feller V. Jenőnél mentve. Centrale 18. sz. [Zágrábm.] Dada

nál azt az egy lelket viszi a harcba és én csakis *egyesnek* óhajtom a választói jogot, miután a kis ember is úgy egy ember, mint a nagy ember, csak hogy nem egyenlő gazdag. De ha a gyárakban, malmokban a gépezetben és a kocsikban megállnak a kis kerekék, ugyan a nagyok sem mehetnek és ha a tűzbe kell menni, ha a kis kerekék félre állnak, a nagyok sem mehetnek s azért megérdemli a ki 25 életévét betöltötte és magyarul írni és olvasni tud, tud, hogy szavazzon. 2. Legyen nyílt. 3. Legyen megválasztható, a ki magyarul írni és olvasni tud, mert az urak a szegény népre nem gondolnak. Teljes tisztelettel *Huber Sándor* MÁV. előmunkás, Gutorföld.

Tekintetes Szerkesztőség! A választói jog legyen egyes, nyílt s községenkinti s minden 26. életévét betöltött nős ember kapjon választói jogot és csak magyar ember vagy legalább jó magyar érzelműek, de a magyargyűlölők és szociálisták legyenek a választó jog alól teljesen kizárva, hogy ez által édes hazánk ellenségei megtöressenek, mert ha ezek az ország testén élödsi férgek jogot kapnak. Szent István országát a végromlás és végveszedelembé sodornák. Tisztelettel *Fingerlősz János*, Torna.

POLITIKAI VILÁG.

Van-e hazám?

*Van-e hazám? Ez a kérdés úgy bánt,
Hogy miatta nem nyugodhatom.
S szinte égve a kínok tűzében,
Valót tudni: vágytól szomjazom.*

*Mert korunknak modern felfogását
Látogatják ilyen tévtanok:
Hogy ki szegény, annak nincs hazája,
Már pedig én gazdag nem vagyok.*

*Zsellér házban, nyomorba szült anyám
S nem maradt rám semmi se vagyom,
Máskor vagyok én is keze-lába...
Ah! E miatt ne volna honom?!*

*Én nem hiszem, s nincs szó, melymegyőzne...
Mert a magyar nép még bir hazát,
Kinek vagyok én is egyik fia,
S benneim nem vetheti meg fáját.*

*Mert nekem is voltak ősapáim,
Kik harcoltak vérezve honért;
Nem igaz hát, hogy hazátlan volnék
Örökömön szegénységemért!*

*Van hazám! s ez magyarok hazája!
Mely Jiának sirja s bölcsője —
Szegénységem nem ok, hogy megvessem,
Vagy hogy gazdag megfosszon tőle.*

*Tessék úgy átfőrnélni a sorsot,
Hogy a szegény is boldoguljon;
Joga: legyen! s törvény: védje-ővjá,
És tisztelet lássa gazdagom!*

*Ugy e honra felvirrad szebb élet,
Boldogítva: szegényt s gazdagot;
S ha más nem is, ha majd vész tör rája,
Mégvélik — a vagyontalanok.*

Bódogh János.

A családi tűzhely.

Egyik politikus a héten azt az eszmét vetette föl, hogy nem a pluralitás, hanem a *családi tűzhely* alapján kellene a választási reformot megalkotni. Ennek a rendszernek az volna a gerince, hogy választói joggal bírna minden huszonegyedik évét betöltött írni és olvasni tudó magyar honos férfi, akinek *egy szobája és az azzal összefüggő konyhában önálló tűzhelye van*. Ámde a politikus ur nagyot hibázott. A családi tűzhely alapján alkotott reform mellett a választók száma csak 2,279.254 volna, és a magyarság számaránya 61.8 százalékról 58.2 százalékra, a németek aránya 15.2 százalékról 14.2 százalékra csökkenne, ellenben a románok számaránya 7.4 százalékról 10.4 százalékra, Erdélyben pedig 32.2 százalékról 39.2 százalékra növekednék. E szerint a *magyar kerületek egész sora kerülne román kézbe*. Legyen csak szavazata, azt mondjuk, minden magyarul írni és olvasni tudó nagykorú magyar honpolgárnak.

Beszélnék a számok.

Semmi se nagyobb csalódás, mint hogy a plurális szavazati jog a magyarságot a nemzetiségi veszedelmekkel szemben meg fogja védelmezni. Sok helyen, éppen a legveszélyeztetettebb pontokon, Erdélyben, határozottan rontja a magyarság számarányát. Kolozs megyében körülbelül 6%-kal emeli éppen a nemzetiségek számarányát a magyarság hátrányára. Szolnok-Dobókában körülbelül 4 $\frac{1}{2}$ %, Maros-Tordán 3 $\frac{1}{2}$ %, Bassóban 1 $\frac{1}{2}$ %, Hunyadban és Alsó-Fehérmegyében 1—1%-kal lesz kedvezőtlenebb a magyarság helyzete a plurális szavazati joggal, mint a nélkül. Gömör megyében 58.8%-ról lemegy a magyarság számaránya 54.8%-ra, Arad megyében 37.3%-ról 36.2%-ra, Ung megyében 54.6%-ról 53.8%-ra, Moson megyében 29.1%-ról 28.9%-ra. Tehát mindezekben a

nemzetiségi vármegyékben szintén rosszabb lesz a magyarság helyzete a plurális szavazati jog alapján, mint a nélkül. A pluralitás csak egyre lesz jó. Hogy a jövőben előállható magyar nemzeti küzdelmet és ellenállást megtörje és sok ideig lehetlenné tegye. A magyarságra rászabadítják a korcsmárosok, regálebölők, licenziáriusok és kiváltságosok százezereit. Ezeknek kétszeres, háromszoros szavazati jogával a hatalom elnyomhatja a független magyar polgárság számarányát.

A hercegprimás pásztorlevele.

Vaszary Kolos hercegprimás most adta ki tizenhetedik pásztorlevelét. A hercegprimás a pásztorlevelében választ ad azokra a kérdésekre, amelyek az eljegyzés és házasságkötés módozatai dolgában fölmerültek. Elrendeli továbbá, hogy Mindszentek napján, valamint az azután következő vasárnap az esztergomi főegyházmegye plébánián és más nyilvános templomaiban gyűjtést rendezzenek a József királyi herceg tüdőbeteg-szanatórium javára.

Közös miniszter a függetlenségi körben.

A héten *Burián* István közös pénzügyminiszter váratlanul meglátogatta a függetlenségi pártkört. Mikor a társalgó-terembe lépett, senki se fogadta. Lassankint beszállingózott, tíz-tizenöt képviselő, akikkel *Burián* másfél óra hosszat elbeszélgetett, többnyire Boszniáról és Hercegovináról. Arra a nyilatkozatra, hogy Boszniát Magyarországhoz kell csatolni, *kitérő választ adott*. Nem tartozik az ő ügykörébe, mondotta. Sok szó esett ellenben Bosznia gazdasági, közigazgatási és közlekedési viszonyairól. Így beszéltek a pécs-bródi va ut meghosszabbításáról, több más boszniai vasut csatlakozásáról, a gyári és malomipar fejlesztéséről és a *magyar polgárok alkalmazásáról*. Megkérdezték tőle, hogy miért nem alkalmaznak több magyar embert *Burián* báró azt felelte, hogy lehetőleg minden magyar embert alkalmaznak, ki az ottani nyelveket ismeri. *Burián* báró kilenc óra tájban távozott el a klubból.

A magyar ipar és a kvóta.

A kereskedelmi miniszteriumban értekezletet tartottak a magyarországi kamarák és megállapították a hadsereg cipőszükséglete dolgában az egyes kamarai területek szállítási ré-

szesedését. A megrendelések statisztikáját most állították össze, természetesen a kvóta arányában. A kétszázalékos kvótaemelést a hadsereg ipari szállításainál is természetesen figyelembe vették és így a múlt événél nagyobb megrendelés jutott a magyar kisiparosoknak. A cipőszállításnál a mostani kvóta alapján 426 párral jutott több a magyar cipész-iparosoknak, mint tavaly. Az egyéb iparcikkek szállításánál szintén a kétszázalékos fölemelt kvótát vették figyelembe. Tudomásul vesszük, de sietünk kijelenteni, hogy ez még mindig — semmi a népre nézve.

Csak egy virágszálat!

A halottaink iránti kegyelet szép dolog, de csak ha megtalálja az ember a kegyelet lerovásának helyes útját és módját.

A gazdagok, a kiknek módjukban áll halottaik emlékének mindenféleképpen áldozni, itt is főleg arra törekcsenek, hogy megmutassák, milyen nagy a különbség a gazdag és a szegény, az ur és a földesgazda között.

Nem is szólok arról, hogy ez mekkora ellentéteket szül. Mert az osztályharcokat mindig az élesen földidézett osztálytudat idézi elő. Ezért nagy baj, ha a gazdag mindenképen oda dörzsöli a szegény, egyszerű ember orra alá, hogy: különb ágyban szülöttem mint te. Arra nem is gondolnak, hogy a földben egyformán porrá válik a királyok és a koldusok teste.

De szólok arról a tömérdek haszontalan virágról, sirdiszről, a mely halottak napján oly rengeteg pénzt nyel el a semmiségbe s a mely pazarlás ellen már a papság is sokszor felszólalt, de hiába.

Pedig sokkal okosabb dolog volna mély érzéssel és valamiféle hasznos jótettel lerónni a halottak iránti kegyeletet.

Ezért történik, hogy bár a divathóbortot az emberiségből kiölni nem lehet, mégis a halottaktól a félholtakra, a *tüdővész nemzetszűtő áldozataira* tereli ez idén is, in-már negyedszer figyelmünket a József királyi herczeg szanatorium-egyesület. Emberi érzésünk legjavát, az irgalmat, a szenvedőkkel való szoli-

dáris együttérzést szólítja meg bennünk azzal a kérelmével: vonjunk el *csak egyetlen virágszálat* a halottaktól, hogy áraval segítsünk megváltani a halállal eljegyzetteket. Okulva egy bölcös és gyakorlati tanácson, az egyesület könnyív teszi minden jó léleknek az adakozást, fölmentve a kényelmetlenség alól, hogy postára tegye csekély adományát. Az egész országban a belügy-miniszter engedelmével gyűjtőtársolyt osztott szét és nemeslelkű magyar uriaszonyokat nyert meg a gyűjtés fáradságos munkájának. Ezer és ezer ilyen tarsoly fogja a halottak napján Magyarország közönségét föl hívni, hogy vegye ki részét a nemzetmentés munkájából és vegye végre tudomásul a veszedelmet, a mely ott leselkedik mindnyájunkra a *tüdővész fertőző voltánál* fogva. Ebben az esztendőben *hatvanezer magyar pusztult el a tuberkulózisban* és hosszú, gyötrelmes szenvedésük nemcsak e sok becses életet pusztította

el, hanem csirája lett más ezek vesztének is. A József királyi herczeg szanatorium-egyesület megfeszített erővel küzd a gyilkos kór ellen, de anyagi erejének elégtelenségét fájva érzi, látja, mily rengeteg sok volna még a teendő és azért fordul a társadalom jó szívéhez ez ünnepi órákban, a mikor a hála, hűség és emlékezet válik urrá érzéseinken és lelkünk fogékonyabbá válik mások szenvedése iránt is. Kegyeletünk gazdagabbá, tisztábbá és a holtakhoz is méltóbbá válik, ha egy-egy szál virággal kevesebb fogja diszíteni sirjukat és cserébe érte egy emberélet menekül meg az öldöklő kórtól és válik ismét a nemzeti munka értékes tényezőjévé. Oly méltányos ez a kérdés, hogy hinnünk kell foganatjában, oly költői az eszme maga, hogy biznunk kell a jókra és igazakra való hatásában.

Azért dicsérjük meg mi is a szanatorium-egyesületnek ezt az évről-évre megújuló szép és nemes szokását.

*Nem halt az meg, a ki mig élt,
Nevelt jó, hű gyermekket,*

*Mert élteti nevét, lelkét,
A szeretet, — a kegyelet.*

TÁRCZA.

Halottak napján.

Határos minden a világon,
Az élet nem több, mint egy álom ...
Sokkal többet vállal, akar, mer,
Mint végbe vihet itt az ember!
És ha feltárul végül sirja,
A hová néz, csak restanczia.

De rem baj, lép utód helyébe,
A munka átmege a kezébe,
Hogy ismét félbehagyja s másra,
Athárítsa; az utódjára.
Mert ember-sors a napi munka,
De a torony mindig csak csonka!

A nép, a nemzet az, mely munkál,
Az egy-ember csak részes annál;
Követ köre én hordok, te hordsz,
De nemzet kell a folytatáshoz.
És miért izzadtunk, a sikerét,
Élvezi későn a nemzedék.

A Habsburgok és a halál.

A bécsi Hofburgban állandóan készenlétben kell tartani egy tölgyfa koporsót, így szabja ezt meg egy régi hagyomány. Mikor a szomorú esemény Mayerlingben 1889 január 30-án megtörtént, azonnal áthozták Bécsből oda azt a koporsót, mely Ferencz Károly főherceg (királyunk atyja) halála óta, tehát 1878 óta készen állott és abban ravatalozták fel Rudolf királyfit. Ugyanaz napon már megrendeltek és készitettek újabb tölgyfa koporsót, hogy készen várja a majdan elhunyo habsburgi sarját. — A hatalmas Hofburg és ez a négy tölgy-deszka! micsoda ellentét, mely por voltára figyelmezteti az uralkodó ház mindenik tagját.

*

Ha a habsburgi ház fejét temetésre viszik, a kocsinak a legrövidebb uton kell iparkodnia a Hofburgból a kapuczinusok templomáig, hol kriptája van az uralkodó családnak. Odaérkezvén, a szertartás-mester botjával megzörgeti az ajtót és bebocsáttatást kér. A gvardián nem nyitja mindjárt ajtót, hanem kérdezi: „Ki van künn?” Felelnek kívülről: „Ő felsége, Ausztria legkegyelmesebb császára, Cseh, Horvát, Tót, stb. országok királya, Magyar-

ország apostoli királya!” A gvardián erre ki szól: „Ezt az urat nem ismerem!” Ujra kopog a szertartás-mester. „Ki van künn!” — „Az osztrák császár!” „Ezt az urat itt nem ismerjük!” Harmadszor is kopog a bot az ajtón. „Ki van künn?” Most már így felel a szertartás-mester: „Ferencz testvér!” Erre haladéktalanul kitarulnak az ajtó szárnyai, beemelik a koporsót és eltemetik a kriptában minden pompálkodás nélkül.

Nevezetes utolsó mondások.

Általánosan ismert dolog, hogy Goethe, a legnagyobb német költő, azt kívánta utoljára életében, vonják szét az ablak függőnyeit, hadd áradjon világosság az ágyára. Ebből maradt fenn a szálló ige: „Több világosságot!” — Tasso, a nagy angol költő, e szavakkal zárta le szemét örökre: „Uram, a te kezébe!” — Bethoven, a híres zeneköltő így szólt barátihoz, kik halálos ágyát körülállták: „A csillagsátor fölött, egy jó Atyának kell laknia!” — Haydn, ugyancsak neves zeneköltő halálos ágyán a Gotterhaltét énekelte (ő szerette ugyanis ezt a himnuszt). Magyarázatul szolgáljon, hogy éppen akkor bombázták a francziák Bécsset, és lőttek Schönbrunnra 1500 golyót, de Ferencz császár akkor már menekülőben Sopron táján bujdosott Napoleon elöl, a ki pedig veje volt. — Mórú Tamás, a hithűsége miatt vérpadra hurczolt államférfiu, mielőtt fejét a bárd alá hajtotta, megköszönte a hóhérnak, hogy felkísérte, azután azt mondotta: „Mennei Atyám, majd te tovább segítsz felfelé!” — A ki Tamás ellen a halálos parancsot kiadta, Erzsébet angol királynő, haláltusájában így kiáltott fel: „Minden országomat egy pillanatnyi életért!” — Krupp, a híres német ágyukirály is megvesztegette volna a halált; így biztatta orvosát: „Ha még tíz évig életben tud tartani, egy milliót ontok az ölébe!” Nem volt több éve. Megjegyzendő, hogy Krupp már hat éven át ágyhoz szegzett beteg volt, még ülni is csak kinnal tudott. — Brodsky Salamon odeszszai bankár is egy millió rubellel kecsegtette Notnagel bécsi orvos-tanárt, ha a hastífuszából kigyógyítja. Nem lehetett. — Medici Mária felséges asszony, IV. Henrik francia király neje és XIII. Lajos anyja, számkivetésben tengette életét Kölnben és hatvan éves korában a szó szoros értelmében éhen halt meg. Utolsó szava volt: „Vége a nélkü-

lözésnek, már nem kell semmi!” — Minchetti Márko, olasz miniszter így sóhajtott fel utolsó percében: „Ah, még annyi szolgálatot tudnék tenni hazámnak!” — Hasonló értelemben szólalt meg utoljára Baross Gábor, egykori kereskedelmi miniszterünk: „Még oly sok dolog várna rám!” — XIV. Lajos francia király, kinek ajkáról hangzott el a büszke mondás, hogy „az állam én vagyok!” mikor végsőn bucsuzott unokájától, így vallott maga felől: „Sokszor kezdtem könnyelműen háborúmat és sokszor csak hiúságból folytattam azokat!” — Még egy nevezetes utolsó mondást tudok. De ez nem halálkor történt. Hanem nyelvvrák miatt többel kellett kiirtani egy budapesti gyümölcsáros asszony nyelvét. Az orvostanár jó lélekkel biztatgatta és többek közt így is szólt hozzá: „Anyóké, többet nem fog tudni szólni. Hát mondja ki most az utolsó szót életében!” A koros asszony félve maga körül tekintett, kicsordult a könnye, azután hangosan így szólt: „Dicsértessék a Jézus Krisztus mindörökké. Amen.” Sokan voltak ott a Rókus-kórház nagy termében, de mind sirt, mikor ezt hallotta.

UJDONSÁGOK.

Enyészet.

1.

Ne sirjatok. Nem mulik el
Enyészetünkkel életünk.
A sir után is élni fog
Örökre büszke szellemünk.

A lélek a halál után
A végtelenben él, ragyog.
Ha láttok hát enyészetet,
Ne sirjatok, ne sirjatok.

2.

A természet se hal meg
Ha őszi köd borul rá,
Ha dérré vál a harmat
S a lég fagyos komorrá.

Csak álma bús, ijesztő.
De eljön ébredése.
Megujul ifjúsága,
Virága, szívverése.

A király. Ő felsége egészségi állapota kitünő. Bár kedvezőtlen az időjárás, a király mégis mindennap megteszi a délutáni órákban szokott

sétáját a királyi várpalota kertjében, míg idejének többi részét dolgozószobájában tölti el. A király budapesti tartózkodása alatt rendezett udvari ünnepek sorát október 28-án és 30-án a delegációs udvari ebédek zárták le. Ő felsége alkalmasint november elején távozik el Budapestről és Schönbrunnba megy. Az elutazás napja még nincs megállapítva; az elutazás idejéül november első hete van tervbe véve.

A gazdasági cseléd-törvény november elsején életbe lép. Azért választotta a miniszter ezt a terminust, mert ilyenkor kötik leginkább a munkaszereződéseket a jövő esztendőre. A miniszter a hatóságoknak külön a figyelmébe ajánlja, hogy a *gazdasági munkásokat az új törvény életbeléptetésére külön is figyelmeztessék*, mert az új törvény szerint minden egyes munkásnak *cselédkönyvet kell váltania*. November elsejétől senkinek sem szabad oly munkást szerződtetni, akinek cselédkönyve nincsen. A könyvet a gazdasági cseléd attól a községi előljárástól kapja, a hol legutóbb egy évig lakott. Ha ezen eset fönn nem forog, akkor elegendő, ha *két tanuval igazolja* személyazonosságát.

A nyiri borosgazda A korai havas világban ugyancsak irigylik a nyiri borosgazdákat, a kik még a jó, verőfényes időben szüreteltek, mert ott hamarabb érik a szőlő. A termés a Nyirségen is oly bőséges, hogy sokan ekként sóhajtának föl: Adtál Uram termést, de nincs benne köszönet! — Ennek a fohászkozásnak az az oka, hogy kevés a hordó, a mi pedig van, az drága. Őt-hat krajczárjával fizették literenkint, a mi azt jelenti, hogy egy hektoliteres hordó belekerült öt-hat forintba. A borosgazdák nemcsak a hordót, hanem a házban lévő valamennyi dézsát, kádat, szapullót és teknőt is megtöltötték musttal, sőt némely fufangosabb észjárású gazda még azt is megtette nagyszükségben, hogy kikövezett, száraz kutjába öntözte a hegy levét s később onnan meregette ki a mustot a vevő nagy csodálkozására. A hordósükségből még furcsább esetek is keletkeztek. A hazahordott musttal teli hordókat szép sorjában a ház elé szokták rakni. Egy helyen a duhaj legények éjjel kieresztették két hordónak a levét. Kora reggel megviszik a gyászos hirt a gazdának, a ki azonban egy csöppet sem busult sőt ilyen örömkialtásra fakadt:

— Nem baj, legalább hordó ürült!

Egy másik gazda nagy fáradsággal szerezte be az üres hordókat, literjét hat krajczárjával. Vevő is jelentkezett a mustjára, de a vevő a mustért hordóstól együtt csak hét krajczárt ígért. Elkeseredik a nyiri magyar.

— Egy krajczár az ára egy liter mustnak! No, anyaföld, te termetted, idd meg akkor inkább te!

Szólt és kiöntötte az összes mustot.

Mit beszélnek a bolond szocialisták. Egyik kedves olvasónk, *Babey* György tanító küldi be nekünk az alábbi tudósítást: A Kassaderbergi vonaton véletlenül éppen abba a vasuti kocsiba találtam beszállni, a melyben két Budapestről jövő hirhedt szocialistavezér utazott. Ezek az utasoknak éppen a szocializmust magyaráztatták nagy hévvel. Az egyik így szólt:

— A mult héten meghalt egy gyermekem és a pap nem akarta eltemetni. Magamnak kellett a sírgödörbe kivinni. De nem baj. A halotton a pap már ugysem segít. A papság csak üzlet. Nekünk van Budapesten „természettudósaink” a kik bebizonyították, hogy nincs Isten, mert a természet uralkodik.

A vonaton ülők nem hallgatták tovább, hanem szidalmazni kezdték a vallásgyűlölő istenteleneket. De a szocialista csak tovább beszélt. Azt mondta, hogy Szent István napján Budapesten *három jobb kezét* is mutogatják Szent Istvánnak. És több ilyen számárságokat.

Erre én, mint néptanító, bocsánatot kértem, fölálltam, s azt mondtam, kár, hogy már közel ezer esztendeje, a mikor szent István a pogányoknak utolsó maradványait is kiirtotta, és most megint teljesen elpogányosodik Magyarország. Az is kár, hogy a mostani pogányoknak oly szép nevet adtak „szocialista” pedig azok valóságos pogányok. Istent nem ismernek, a papok ellen harcolnak, nemzetköziet, végül anarchisták s így mennek ölni a koronás főket, kormányzókat, a báró és grófokat, legutoljára egymást fogják ölni, gyilkolni. Mert olyan ember, a ki Istentől nem fél rosszat cselekedni, az embertől sem fog tartani. Egy szóval oly nemzedék, mint a szocialista, a mely az emberi méltóságot lealacsonyítja az oktalan állathoz, nem művelt, de visszasüllyedt a régi pogány korba. S ily népek között személybiztonságról szó nem lehet. Ezen éleshangú beszédemre a két szocialista alak nagy mérgesen szótlanul maradt.

Tüzoltók segítése. A hevesvicsontai tüzoltó testület, a mely szeptemberben a hevesmegyei tüzoltó versenyen Gyöngyösön gőzfeeskenődjével az első kitüntetést nyerte, — október 11-én saját pénztára javára fényesen sikerült táncmulatságot rendezett, a melyen felülfizettek a következők: *Trubacs* Tamás 40 K, *Harman* János 50 K, *Gajdács* Imre id. 20 K, *Kovács* Imre 30 K, *Bene* Mátyás id. 30 K, *Harman* István 50 K, *Tóth* Antal 10 K, *Szepes* György 10 K, *Tóth* János id. 100 koronát.

Tüzelőfa a szegényeknek. Darányi Ignác dr, a mióta a földművelésügyi kormány élén van, a kincstári erdők összes hulladékfáját átengedi a szegény népnek. A mostani hidegebb időjárás alkalmából ismételten szétment erre vonatkozó rendelkezése, egyuttal pedig ugyan csak most állították össze a kincstári erdőhivatalok azt a kimutatást, hogy a mult télen hányan részesültek a miniszter ajándékában. E kimutatás szerint 7383 szegény ember kapott összesen 17.553 köbméter tűzifát.

A spiritizmus áldozata. Nyitáról írják nekünk: Néhai *Tóth* László kataszteri mérnök özvegye, született *Schuszték* Gabriella kiment a temetőbe és férje sírján agyonlötötte magát. A szerencsétlen asszonyt a spiritizmus kergette a halálba. Tóthné ugyanis állandóan spiritiszta szeánszokra járt s ott elhitették vele, hogy a férje hívja a tulvilágra.

Halálos lakodalom. Titeli tudósítónk jelenti, hogy a bácskai szerb ajku lakosok népszokásaihoz híven *Katyón* lakodalmi körülkocsikázás volt. Az egyik ló megvadult és több járókelőt fellökött. Egy szerb leány meg is halt.

A vasut áldozata. A székesfehérvár-adonyszabolcsi vonalon egy tehervonat halálra gázolta *Böröczki* József seregélyesi gazdát, a ki épp akkor akart a sineken átmenni, mikor a vonat berobogott. A szerencsétlen embert a vonat kerekerei ugyszólván darabokra tépték. *Böröczki* számos tagu családja siratja.

Életmentő kutya. E hónap 6-án Szerednye községben tűz ütött ki. A tüzoltásnál és vagyonmentésnél való segédkezéshez *Laboday* örmester és *Szeibel* Pál csendőr vonultak ki. Mikor már két egymáshoz közeli épület lángokban állott, *Manojla* Jánosné többek között Manojla Jánosné többek tiltakozása ellenére az égő házba rohant, hogy bentmaradt

ruhát kihozza, de a nagy füst és forróság következtében összeesett. Ezt látva Szeibel csendőr, utána sietett. Vele ment az őrmester kutyája is. A csendőr, miután félkézzel fegyverét fogta, csak félkézzel emelhetette föl az asszonyt, mire a kutya mintegy segíteni akarván a csendőrnek, a nő szoknyáját ragadta meg s ámbár féloldala erősen megperzselődött és az egyik talpán égési sebeket szenvedett, még sem tágitott addig, míg az elájult asszonyt ki nem hozták a lángok közül és meg nem mentették a haláltól.

Borzalmas tragédia. Triesztben a napokban megrázó katasztrófa történt. Egy *Papp* nevű kereskedelmi utazó két éves leánykája az ablakban ült, a mikor egy heves szélvihar hirtelen felszakította az ablakot és a szerencsétlen gyermeket a második emeletről a mélységbe sodorta. A kis leány agyonzúzta magát a kövezeten. Az anyát a szerencsétlenség annyira megdöbbentette, hogy megőrült.

Halál a bányában. Az aradmegyei Déznán, a Wenckheim Frigyes gróf tulajdonát képező bányában három munkást a föld maga alá temetett. Krizsán meghalt, a másik két munkás könnyebben megsebesült. Alaisból (Franciaország) táviratozzák, hogy a rochebellei bányákban szén-sav-gázok fejlődtek, a melyek következtében nyolcz munkás meghalt.

Nyomor elől a halálba. Nagyvárad tudósítónk táviratozza, hogy Szerepen fölakasztotta magát *Oláh* Alajos negyvennyolczas honvédszászlótartó. A nyolczvanöt éves szegény agg ember tizenkét korona nyugdíjából nem tudott megélni és ezért a nyomor elől a halálba menekült.

Házakat a vasutasoknak. A vasutas-szövetség ruttkai kerülete elhatározta, hogy a lakásinség, továbbá a rossz iskolai állapotok megszüntetése végett küldöttséget meneszt Apponyi közoktatásügyi miniszterhez. A lakásinség dolgában a küldöttség járt a vezérigazgatónál is. Ez kijelentette, hogy a kassai vasút legközelebb kétszáz lakóház építését kezdi meg, a mi bizonyára megszünteti az inséget.

Tanítás a község ellen. Bácsföldvár község pörbe keveredett azért, mert iskoláit nem fűtette. Egyik tanító ugyanis bepörölte a községet azért a többletért, a mit ő elfűtött az iskolában, mert nem akarta a hideg miatt megszakítani

az előadást. A pörben az óbecsei királyi járásbiróság Bácsföldvár községet elítélte és kötelezte, hogy 15 nap alatt az illető tanítónak 315 koronát fizessen és egyben elmarasztalta a községet 156 korona 20 fillér perköltségben is.

Lopás egy adóhivatalban Daruvárról írják nekünk: az itteni adóhivatalban titokzatos eset történt. Az adótáros asztalfiókjából a déli szünet alatt eltűnt háromezer korona. A tolvaj nem került kézre.

Öngyilkos tehén. Garamrév és Rudnó között egy életunt tehén a vonat elé vetette magát. A harmadik kocsi, a segédpodgyászszállító, kisiklott. A vonat egy óra hosszat vesztegelt a nyílt pályán. A megsérült kocsit Rudnón le kellett kapcsolni. Emberéletben nem történt kár.

Megszöktetett foglyok. A lipótvári fegyházból megszökött a minap egy szerencsi illetőségű ve-

György szerb trónörökös

szedelmes betörő, de Szerencsen elfogták és az ottani fogházba zárták, a melyben már egy kóbor cigánybanda volt. A hatóság értesítésére Lipótvárról egy fegyházcserész érkezett Szerencsre, hogy a szökött fegyenczet visszavigye, a szökevénynek azonban csak hült helyét találták. A fegyencznek szerencsi barátai ugyanis éjjel a fogház folyosófalát az utcáról kiásták, a folyosóról ezután a lakatok letörése után a fogházba hatoltak, melyben a lipótvári fegyenczen és a cigányokon kívül még néhány parasztleány volt elzárva. A cigányok a bilincsbe vert fegyenczet a falba ásott lyukon az utcára vitték, ott megszabadították bilincseitől s mindannyian nyomtalanul eltűntek. A fogházban maradt pa-

rasztleányeket a cigányok megöléssel fenyegették, ha szólani mernek.

Betörés. A szolnoki nagytözsde különlegességi részébe betörték és nagy mennyiségű dohányt, szivart, okmány- és levélbélyeget loptak el. A pénzszekrényt is fölakarták törni, de kudarcot vallottak vele. A kár háromezer korona.

Halál egy korona miatt. Nemeskéri *Szarka* Pál harmincznégy éves bezzik földbirtokos szerencsétlen véletlennek lett az áldozata. A szobájában elejtett egy koronát és hozzáfogott a kereséséhez; e közben eldöntötte a sarokba támasztott vadászfegyverét. A fegyver elsült és a sörétek agyába furódtak a szerencsétlen embernek, aki szörnyet halt.

Életunt tiszthelyettes. Lőcsei tudósítónk jelenti, hogy *Mihaleszkul* hadapród-tiszthelyettes, akit csak nemrég helyeztek át a 85. gyalogezredhez, ismeretlen okból szívenlőtte magát és rögtön meghalt.

A törvényszék levágatta a karját. Az amerikai csikágói County kórházban érdekes műtétet vittek véghez a napokban egy *Bolando* József 14 esztendősi fiún. Az orvosok megállapították, hogy a fiúnak vérméregzése van ezért jobb karját tövében le kell vágni. Ugy a fiu, valamint az atya is tiltakoztak e szándék ellen, mire azután az orvosok a bírósághoz fordultak és attól kérték az engedély megadását. A bíróság rögtön tanácskozással a bíróságra ült össze és végzésileg elrendelte az amputálást. Az orvosok ekkor végrehajtották a műtétet.

Szerencsétlen léghajózás. A berlini nagy léghajósversenynek sok szomorú epizódja van. Kölnből jelentik, hogy a Plauen léghajó utasai azt mesélik, hogy kedden reggel a szél kivitte léghajójukat a tengerre és ők azt hitték, hogy Grönland felé sodorta őket. Később a szél arra kényszerítette őket, hogy mintegy 2600 méternyi magasságba szálljanak, a mely célból minden nehezebb tárgyat, még ruhadarabokat is kidobtak a gondolából. A gondolát is le akarták vágni, de ezt nem teheték meg, mert elvesztették egyetlen kését. Már szerdán reggel hiányt éreztek élelmiszerben. A ballon repülő ereje is csökkent és végül is, jóllehet még a cipőiket is kidobták, a tengerbe esett, a melyben a ballon két óra hosszágig vonszolta a gondolát, míg a Ruby segítséget nyújtott. — Yarmouhtból (Norfolk grófság) táviratozzák

A Naddod...
kezett ide a...
hajóval, am...
tengeri mért...
kihalászott.
zós még n...
gözös kapit...
ballon utas...
miután a g...
vannak vág...
föltalálták, r...
Külső leple

A követke
mondjuk által...
kiszámíthatatla...
ben éppen me...
szor szinte n...
szerencse egy...
állandó is mar...
dapesti Gaedi...
m. kir. szab...
tője, az egész...
dásosan ismert...
millióra megy...
ház szerencsés...
most lezajlott...
nagy nyere mé...
dóságára sok...
bankház (Koss...
páratlan szer...
pontos ügykez...
része van, könn...
forgalmát és k

Álm

Álm o d...
Májusi...
Mikor s...
Rezett...
Álm o d...
Vágytam...
Te lettél...
A felesé

A templ...
Ezüstös...
Át rajta...
Gyémán...
Menyass...
Font sze...
A vízi r...
Ezernyi...
Szép ha...
Gondtal...
Száz hir...
Aranyos...
Királynő...
Szivárvá...
Melyen...
Szem tü...
Pacsirta...
Jó Isten...
Tanunk...
Ragyogó...
Az esk...
Egy hos...
Fallasztó...
Mámoros...
Előttünk...
Mosolyg...
Ringatta...
Ékes vir

A Naddod nevű norvég gőzös érkezett ide a Hergesell nevű lég-hajóval, amelyet Helgolandtól száz tengeri mérföldnyire északnyugatra, kihalászott. A léghajósoknak a gőzös még nyomát sem találta. A gőzös kapitánya attól tart, hogy a ballon utasai életüket veszítették, miután a gondolat tartó kötelek elvannak vágva. A ballon, a midőn föltalálták, részben víz alatt volt. Külső leple majdnem változatlan.

A következő szerencse. Hiába mondjuk általánosságban szeszélyesnek, kiszámíthatatlannak a szerencsét, sok esetben éppen megfordítva van a dolog. Sokszor szinte meg hűséggel szegődik a jó szerencse egy helyre és rendületlenül állandó is marad. Jó tanúság erre a budapesti Gaedicke-bankház, mely mint a m. kir. szab. osztálysorsjáték főelárúsi-tója, az egész országban szinte közmondásosan ismert állandó szerencséséről. Sok millióra megy az összeg, melyet a bankház szerencsés ügyfeleinek juttatott és a most lezajlott sorsjátékban is számtalan nagy nyereményt fizetett ki váratlan boldogságára sok családnak. A Gaedicke A. bankház (Kossuth Lajos-utca 11.) ezen páratlan szerencséje, meg az a gyors, pontos ügykezelés, melyben itt a vevőnek része van, könnyen megmagyarázzák óriási forgalmát és kedveltségét.

Álmodtam . . .

Álmodtam szépet
Májusi éjen,
Mikor száz csillag
Rezzgett az égen.
Álmodtam, a mit
Vágytam oly régen,
Te lettél, édes,
A feleségem, a feleségem . . .

A templom ékes
Ezüstös rét volt.
Át rajta fényes
Gyémántsín ér folyt.
Menyasszony-pártát
Font szép fejedre
A vizi rózsák
Ezernyi ezre.
Szép hamvas arczod
Gonddal legyezte
Száz himes szárnyu
Aranyos lepke.
Királynő-fátyolt
Szivárvány szőtt rád,
Melyen csak két kék
Szem tüze tört át . . .
Pacsirta volt a
Jó Isten papja,
Tanunk az égbolt
Ragyogó napja.
Az eskü: — egy csók,
Egy hosszú, édes,
Fullasztó, forró,
Mámoros, kéjes . . .
Előttünk üde,
Mosolygó pázsit,
Ringatta tarkán
Ékes virágít . . .

Ott álltal, mint egy
Hófehér angyal,
Pihető szívvel,
Piruló arczczal.
Zenélő, tánczos
Tündéri párok
Alkottak köréd
Lebegve lánczot.
Minden oly szép volt,
Minden oly fényes,
Te voltál ott a
Királynő, — édes . . .

Ott álltam én is
Mámorba fulva,
Kábító vágtyól
Megittasulva . . .
Már-már kebledre
Omolva estem . . .
De akkor . . . akkor . . .
Óh, — fölébredtem . . .

Szép volt az álom
Májusi éjen,
Mikor száz csillag
Rezzgett az égen.
Álmodtam, a mit
Vágyom oly régen:
Te voltál, édes
A feleségem, az üdvösségem.

Marion.

— Elbeszélés a társadalmi életből. —
Irtta: *Károlyi Gyula.*

V.

A nagydrávai kupaktanács összedugta a fejét nagy és fontos határozatra: mitévők legyenek ezzel a kóbor újságíróval, a ki most már hónapok óta itt kellemetlenkedik,

itt háborítja a város siri mocsarának iszapos békéjét.

A nagydrávai kupaktanács tagjai csupa szabadkőmivesek voltak, a kik ítélkeztek elevenek és holtak fölött és dolgoztak valaki mellett, vagy pedig valaki ellen: — minden eszközzel . . .

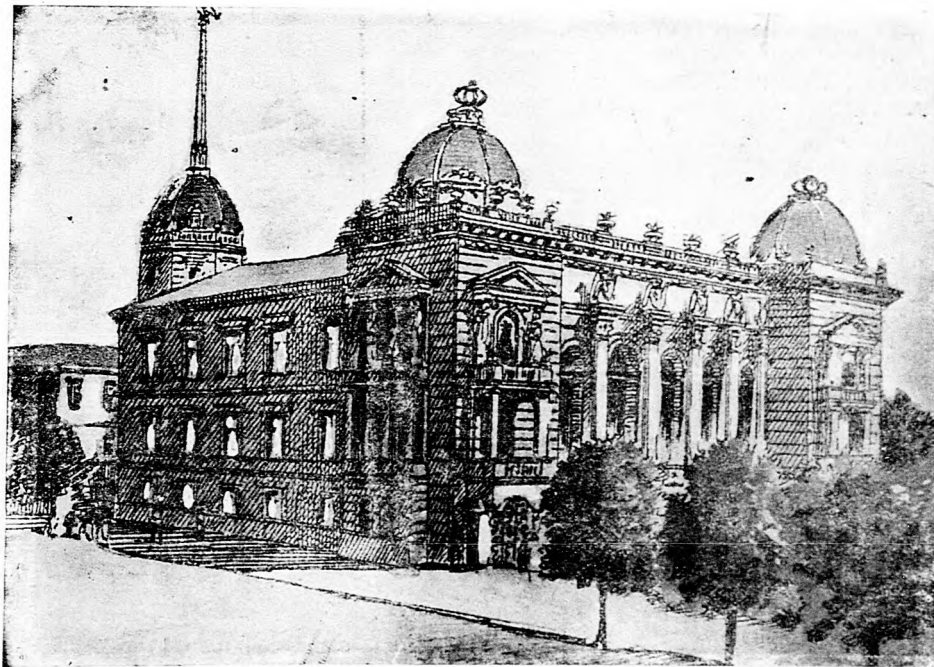
A nagydrávai kupaktanács tagjai voltak — erről természetesen laikusok semmit sem tudtak — a törvényszék elnöke, egy táblai bíró, a vizsgálóbíró, az ügyész, két alügyész, a bűnügyi rendőr-alkapitány, egy városi tanácsos, a törvényszéki orvos és három nagy befolyásu ügyvéd.

A nagydrávai kupaktanács határozott minden ember sorsa fölött és jaj volt annak, a kire ez kimondta a szentenciát: azt lehetlenné tették, eltávolították, elpusztították — minden eszközzel.

Ha megszólalhatnának azok, a kik párbajokban estek el, a kik öngyilkosokká lettek, a kiket a törvény és igazság ellenére börtön fenekére dobtak, vagy a kik nyomtalanul eltűntek: — azok nagyon sokat tudnának beszélni a nagydrávai titkos értekezésekről és annak végzéseiről.

Veér Miklós fejére is kimondta ez a titkos tanács az ítéletet. Ki kell tiltani a városból . . . Ha ez sem használ, valami ürügy alatt a törvényszék elé kell állítani, majd ott elbánnak vele . . . Ha ez sem használ . . . akkor van még egyéb mód is . . .

Három napig hiába nyomták a

Az új belgrádi szerb királyi palota (konak)

Nagydrávai Ujságot. Egy árva példánya sem kerülhetett a nyilvánosság elé. A rendőrség egy szálíg elkobozta, elrabolta azt, még a postára sem lehetett vinni egyet sem.

... Negyednapra volt Miklós a kihágási bíróság elé citálva. Ez a jeles bíróság egy formális tárgyalást rögtönzött, a melyen jegyzőkönyvbe vettek mindent, a mivel Miklós védekezett s a végén az alkapitány felolvasta az ítéletet. »Hogy Veér Miklós, mint a ki idegen, a városban semmi keresete, lapjával csak a köznyugalmat háborítja és ezért működése a közbiztonság szempontjából veszedelmes: — köteleztetik, miszerint három nap alatt hagyja el a várost, mert különben ki fog tolonczoltatni s általában is Nagydráva területéről örök időkre kiűltendő volt...«

Veér Miklós még csak annyit jegyzett meg, hogy az ítélet az igazságosságra fölesküdtött kihágási bíró asztalán előre el volt készítve — a főkapitány kezeirásával, — de ezt már nem vették jegyzőkönyvbe...

Komorán távozott a rendőrségi épületből. Csüggedten, reménytelenül, leverve, összetörve. Most már ő is teljesülni látta Popescu szavait... Egy ember semmi. Nekj itt vége. A gonoszság győzött. Ő megsemmisült, elbukott, csufosan, szégyenletesen, végképen. Mily könnyű is egy embert megsemmisíteni. Három ember kell hozzá, a kikre ráfogják, hogy bíróság Meg egy irás, a miről azt mondják, hogy ítélet... Egyéb semmi... Hányszor bukott el s hányszor fog még elbukni így a földön az igazság...

Az ellenséges lapok jól megfizetett tudósítói kárörömmel szaladtak a szerkesztőségbe, hogy holnap egetverő cikkekben tapsoljanak a gázság diadalának...

Miklós szemei előtt vak homályban futottak össze az utcák, a tárgyak és az emberek. Forgott vele az egész világ... S a leg-

utolsó kis inasgyerek is gunyos ábrázattal vigyorgott az arczába...

A Körös hídján valaki a vállára ütött. Steier ügyvéd volt.

— Nos, hallottam a bajt... Mit szándékozik most cselekedni?

— Mit? — szólt Miklós csaknem bambán bámulva az ügyvédre. Elmegeyek... Holnap... Vagy ma... Nincs itt semmi dolgom, semmi keresetem. Legyűrtek. Végem van...

— Nem, kedves szerkesztő ur, szólt Steier oly nyugodt mosollyal, hogy Miklóst szinte zavarba hozta, ön nem fog elmenni. Ön nincs legyűrve. Ön most kezd élni.

— Hát mit csináljak?

— Ön semmit. A folytatás az én dolgom. De ön itt fog maradni, mert önre itt szükség van. Megfelebbezzük az ítéletet. És meg fogja ezt a városi tanács semmisíteni; mert előre közölve volt a lapokban, mert a főkapitány befolyásolta a kihágási bírót, mert az ítélet előre meg volt írva, mert egyáltalán nincs törvényes indokokkal támogatva, mert még tudnék száz és egy okot mondani. Egyébként olvassa el majd a holnapi fővárosi lapokat. Most megyek és sürgönyözöm az ön ügyében a belügyminiszternek. Az volt a baj, hogy ön eddig nem törődött azzal, hogy az ország is tudomásul vegye, mi történik itt, ebben a városban, ebben a — fészekben.

— Ne fáradjon, doktor ur, ugyanis hiába! szólt Miklós kezével legyintve és keserű mosollyal haladt tovább...

Haza ment...

... Gyönyörű csillagos este lett. Miklós komoly, nagy gondolatokban elmélyedve támasztotta zugó fejét, forró homlokát a hideg ablaküveghez. Odakünn az őszi szél bánatosan dudolt a hervadt lombokon egy szomorú melódiát.

A villanyos ivlámpák fehér fény izzó szinpatinával vontá be a széles külvárosi utcát és egyenes vonalban sorakozó házaikat.

Miklós az átellenben lévő kis házra függesztette szemeit. Valami hiányt érzett kebelében ezen a napon kora reggel óta s ez nem hagyta megpihenni gondolatait... Az a baljóslatu ítélet nem bántotta annyira, mint ez a kis dolog... Pedig csekélység volt... Maga sem tudta, hogy miképen furakodott az a »jelentéktelen« képecske a szívébe... Csak egy arc... Egy halavány, csinos, keskeny arc... A formás homlok fölött hullámosan fésült barna hajkorona... A homlok alatt finom metszésű, messziről is ragyogó szempár, a melyből csak tiszta ártatlanságot lehet kiolvasni...

Minden reggel megjelent előtte ez az arc — ama rövid idő óta, hogy először látta — a mikor kinyitotta az ablakot... Valami csodálatos vonzó erő volt abban... Megszokta már... Egy kissé furcsának tűnt föl saját maga előtt, de annyira megszokta, hogy most, a mikor egyszer véletlenül egész nap nem látta, üresnek érezte a világot és nem tudott lefeküdni...

A kis ház ott állt busan, ridegen lezárva, befüggönyözve, az ivlámpa sárgás-fehér, halotti fényében, mint valami disztelen koporsó...

Egyszer nyílt meg a barna kapu... Idősebb nő lépett ki az utcára. Egy pillanatra megállt, tétova tekintettel, majd egyenesen ájtött arra az oldalra, a hol Miklós lakott... Ugy szeretett volna kimenni, elébe állni és megszólítani, megkérdezni tőle, hogy hol van, hová lett ő... az a csinos arc, a melyik ott szokott ábrándozni az ablakban... Eh!... Bolondság!... Ki az, vagy mi az?... Ő holnap, vagy holnapután már nem lesz itt... Az arc pedig nem fog vele menni... Dehogy gondolt volna arra, hogy az az ártatlan leányarc vele fog menni, mindig, mindenfelé, követni fogja lépéseit, érzését, gondolatait, hiven és elválaszthatatlanul, örökké, mint szerető földi őrangyala...

... Megforlátott nő ott szemben.

— Bocsássom Veszprémetem volna ide lányom beteg látni...

— ? ? ?
— Hogy m tudom... De szegényke... akarja önt is... Minden most a lát legalább egy... beszélni...

A jó anya mondani. Szetek. A leány beteg... Csagygyehezzen

— Arra ké mondjam meg Marion beteg látni akarja ö akar szenvedé hozzá... A gyon várja...

... Miklós, vonzanák, ment át, abba rosi, alacsony gondolt volna első lépés, a szavára oda döntő lépés v mes, tiszta ke határozott ör jóra, vagy ró lépés, azt a b ják megmutat

A mikor M szerü szobába gyon nagy sz tárgyon oly és izlés ur leányka ott f dulatlanul. De lavány. Orczá zsákat festett oly szép, így Bagyadt kék csillantak az lóst belépni l
— Tudtam, sogta alig h eljött, ezzel e vedésből gy

Első magyar villamos erőre berendezett hangszergyár

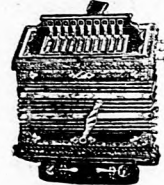
a m. k. honvédség, a közöshadsereg, m. k. zeneakadémia, színházak, művészek stb. szállítója

Raktár: II. Lánchíd-u. 4. BUDAPEST Gyár: II., Öntőház-u. 2.

LEGNAGYOBB GYÁR ES RAKTÁR. Ajánlja saját gyárában készült elismert legkiválóbb minőségű vonós-, fuvó- és ütőhangszereit. Teljes zenekarok felszerelése előnyös feltételek mellett, a legjutányosabb árban szállítatik. — HARMONIKÁK legjobb erős, elpusztíthatatlan és különleges aczéhangokkal — TÁROGATÓ saját találmány, iskolával 35 firtól feljebb.

Képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Kivitel nagyban és kicsinyben.

Ki ak

ház.) Az inté gitsen. Ezért kölcsönével s rüli teendőt pontosan fizet kor minden c csönök egyik dult

... Megfordult... És az imént látott nő ott állt vele szemtől-szemben.

— Bocsásson meg uram... Nevem Veszpréminé... Sohasem jöttem volna ide önhöz, de a kis lányom beteg... És önt óhajtja látni...

— ??...

— Hogy miért? Azt magam sem tudom... De talán ő sem tudja szegényke... Csak épen meg akarja önt ismerni — közelebről... Minden óhajtása, különösen most a láz perceiben, hogy önnel legalább egyszer... csak egyszer... beszélhessen...

A jó anya nem tudott többet mondani. Szemeibe könyek gyűltek. A leányára gondolt, a ki most beteg... Csak ennyit tudott még nagynehezen elrebegni:

— Arra kért az én kis leányom, mondjam meg önnek, hogy a kis Marion beteg, nagyon beteg és látni akarja önt... Ha könnyíteni akar szenvedésein, jöjjön, siessen hozzá... A kis Marion várja, nagyon várja...

... Miklós, mintha titkos erők vonzanák, habozás nélkül ment, ment át, abba az egyszerű, külvárosi, alacsony házba... Dehogy gondolt volna ekkor arra, hogy az első lépés, a melylyel a kis Marion szavára oda indult — életbevágó, döntő lépés volt, a mely két nemes, tiszta kebel sorsa, élete fölött határozott örök időkre... Hogy jóra, vagy rosszra vezetett-e ez a lépés, azt a bekövetkezendők fogják megmutatni...

A mikor Miklós belépett az egyszerű szobába, a hol minden tárgyon nagy szerénység, de minden tárgyon oly nagy rend, tisztaság és izlés uralkodott, a halavány leányka ott feküdt a divánon, mozdulatlanul. De most nem volt halavány. Orczáira gyöngye piros rózskákat festett a láz tüze. S mégis oly szép, így talán még szebb volt. Bágyadt kék szemei hirtelen fölcsillantak az örömtől, a mikor Miklóst belépni látta:

— Tudtam, hogy eljön! — susogta alig hallhatóan. — S hogy eljött, ezzel engem hosszas szenvedésből gyógyított meg... Oly

sok rosszat beszélnek önről, hogy én nem hiszem, hogy ember ily rossz legyen... Ma, lázas álmomban egy szótatot hallottam, mintha az égből jött volna s mintha kötelességemmé tette volna, hogy az ön lelkét megismerjem... És... és... ha valóban oly vad és embergyűlölő... én... én... megjavítsam... De én úgy érzem, hogy maga jó... És ha jó, akkor... szeretem...

— Azt hiszem — hebegte Miklós nem csekély zavarral — hogy bennünket, nyilvánosság előtt szereplő embereket, csak tetteinkből és nem a szavainkból lehet megismerni... Attól függ minden, hogy a világ hogyan ítéli meg viselt dolgainkat. A világ nagy ur. Es én megvetem, gyűlölöm lelkemből a világot. Abban különbözöm más emberektől, hogy nem adok a világra és az emberek előítéleteire semmit, csak haladok a magam útján. Legyen az az ut mások szerint rossz, ha én azt hiszem, hogy az jó, akkor — jó. Én a bűnös emberek ellen küzdök. A bűnös emberek pedig nagyon sokan vannak. Én tehát az ő szemükben rossz vagyok... De ön beteg...

— Nem, nem tesz semmit... Már jobban vagyok...

— Tehát a világ... Önnek szülei is vannak, a kiknek bizonyára sokat árthat a világ, ha én...

— A szüleimnek az jó, a mi nekem jó... Én pedig csak a jót akarom és azt szeretem...

— Egyszóval, kisasszony, a világ szerint boldog az, a ki még az árnyékot is elkerülheti... Miért adjunk alkalmat... talán... az ön boldogtalanságára... De többet is gondolok ugy-e bár, mint a mennyi illő volna? Nyugodjék ön meg, kisasszony és hallgasson a világra... Ne törődjék velem, felejtse el, mintha nem is volnék...

... A leányka ajkain mosoly futott végig. Talán gunyos lett volna az, ha — nem lett volna oly ártatlan...

— Ezt csak mondja ön, de nem így érez és nem így gondolkodik, hanem épen ellenkezőleg... Én nem tévedek...

Miklós mélyen a szemeibe né-

zett a leánynak és félig öntudatlanul, gépiesen susogta:

— Igaza van... Ön nem téved.

A kis Marion tapsolt örömeiben... De Miklós komoran folytatta:

— Mit érök örül? Annak, hogy beszélhetett egyszer egy emberrel, a kit lealáztak, összetörtek s a ki most gyáván elfutni készül innen... Tudja ön, hogy ki vagyok én?... A kit a rendőrség ma örök időkre kitiltott a város területéről s a kit el akarnak tolonczolni, mint a legutolsó vásári zsebmetszőt, mért a közbiztonságra veszedelmes... Mert utolsó, csavargó, hazátlan bitang... És miért?... Mert nem vagyok zsidó, nem vagyok szabadkőműves és mert erélyes és őszinte becsületességemmel szálla vagyok az elfajult társadalom szemében... Komoly ember hitetlenül kinevet, ha ezt hallja és hazug futóbolondnak néz, pedig így van... Ej, kisasszony, ön még igen fiatal és igen ártatlan ahhoz, hogy ily színben ismertessem meg önnel a társadalmat, az embereket...

De a kis Marion lelkét csak egy szó ütötte meg...

— Ön elmegy? kérdezte mélyen elgondolkodva. Ön el akar menni?... Istenem, hát akkor én...

És kis hijja, hogy sirva nem fakadt. Miklós most már nem kételkedett többé, hogy ez a leány szereti őt. Hogyan? Miért? Mikor szerette meg?... Oly meglepő, oly érthetetlen, oly furcsa volt mindez, mint valami álmom... Vagy talán az egész élet egy furcsa, érthetetlen, színekben váltakozó álmom?... S mi lesz ebből, jó, vagy rossz? Ha ő, a férfi, az erős, a makacs elbukott: mi lenne akkor az élet viharában ezzel a gyöngye nővel?... Legszívesebben itt hagyta volna s elfutott, elmenekült volna, hogy a leányka épen oly hirtelen elfelejtse, de... de épen az volt a baj, hogy... hogy ő is... mit csürje-csavarja a torlódó gondolatokat, mikor csak egy lett a vége minden okoskodásnak?... Érezte ő is, hogy ezt a leányt, a kit alig látott — szereti... Hogyan? Miért? Mikor szerette meg?... Talán a végzet kényszeríti, hogy a főkapitány előtt tett fogadalmát be-

Ki akar kölcsönt? Aki birtokára jelzálogkölcsönt akar fölvenni forduljon a Kisbirtokosok

Orsz. Földhitelintézetéhez Budapest V., Géza-utca 2. (saját ház.) Az intézet egyaránt ad nagy és kis jelzálogos kölcsönöket, főcélja azonban, hogy a közép és kisbirtokoson segítsen. Ezért kölcsönöket már 300 koronától kezdve ad. A ki súlyos kamatot fizet tartozása után, az intézet olcsó kölcsönével segíthet terhén. Az előző hitelezőket az intézet a kölcsönből fizeti ki s mérsékelt díjért minden a kölcsönköri teendőt ellát. Kölcsönöket a földbirtok fele értékeig 20, 30, 40 vagy 50 évi törlesztésre engedélyeztetnek. Ha az adós pontosan fizet, az intézet a kölcsönt föl nem mondhatja, az adós azonban tartozását akár egészben, akár részben, bármikor minden díj nélkül visszafizetheti. Az intézet jelenleg 4%-os és 4 1/2%-os záloglevél-kölcsönöket ad s a 4 1/2%-os kölcsönök egyik módzata minden levonás nélkül készpénzben fizettetnek ki. Akinek kölcsönre van szüksége, forduljon bizalommal az intézethez, mely egyszerű levélre bárkinek szívesen ad felvilágosítást.

váltsa? Hogy is mondta akkor? *Ha csak egy tisztességes leányt talállok is Nagydráván... Vagy csak olyan leány legyen, a kiről semmi rosszat sem tudnak... Ha talállok egy ilyen leányt Nagydráván s az hozzám jön: elveszem feleségül!*... Ez volna hát?... Eh! Miklós úgy gondolta, hogy bolondság — de úgy érezte, hogy: — tiszta valóság: ez az!...

— Ön el akar menni? kérdezte ismét a leányka.

— Igen, azt akartam... Vissza vonulok innen...

— Nem, ön azt nem fogja tenni... Ezzel önmaga itélné el saját magát... Ha ön érzi, hogy az ön részén az igazság, akkor ön itt marad, folytatja a küzdelmet és győzni fog... S ha ön szereti egy kissé a kis Mariont, megteszi ezt... Mert tudom, hiszem s ön elhíheti nekem, hogy a jó Isten nem engedheti elveszni — az igazságot. O nem hagyja cserben a jókat — soha, soha...

Itt Miklósnak eszébe jutott az a jelenet, a mikor Popescunak oly hévvel bizonyította, hogy nem fog, nem tud szeretni soha, holott éppen ő volt előbb azon az állásponton, hogy ezt a szót: *soha* — nem szabad könnyelműen kiejteni, mert ez a fogalom: soha — a valóságban nincs...

(Folytatása következik.)

NÉPEK, NEMZETEK.

A szerb trónörökös Oroszországban. Karagyergyovics Péter szerb király fia, a nagyreményű *György* szerb trónörökös a héten Budapesten keresztül Pétervárra, az orosz fővárosba utazott. Azt beszél, hogy a szerb trónörökös látogatásának célja voltkeppen háztűznézés. Mint jövődöbeli menyasszonyról, az orosz uralkodóház két nőtagjáról van szó; ezek Melina Melina hercegnő, Nikolajevics Péter nagyherceg legidősebb leánya, másrészt Tatjana hercegnő, aki Konstantinovic nagyhercegnek idősebb leánya. — Ez azonban nem igaz, A szerb trónörökös azért utazik a czárhoz, hogy Magyarország és Ausztria ellen orosz szövetséget keressen egy tervezett háborúra. Ezt

megerősíti a következő dolog is. A szerb trónörökös vonata egy órahosszat állt Budapesten, amíg szalonkocsiját a ruttkai gyorsvonathoz csatolták. Ez idő alatt ki sem mert szállni a vonatból. Ugyancsak ez idő alatt György trónörökös kíséretének egyik tagja, *Pasics* volt miniszterelnök, beszélgetett egy újságíróval, akinek a következőket mondotta:

— Okunk van arra, hogy a legjobb reményekkel utazzunk Pétervárra. *Szerbiára nézve már az is sikert jelent, hogy a közvetlen megegyeztést Ausztria és Magyarország és Törökország között sikerült meghiusítani.*

Ime, tehát ezért utazik György urfi Pétervárra. Mai egyik képünk őt ábrázolja. Együttal bemutatjuk képünkön az új szerb királyi palotát, amelyet Péter király építtetett, mert babonás félelemből nem mert egy pillanatra sem — a régi palotába belépni, ahol elődjét, a szerencsétlen Sándor királyt és nejét meggyilkolták.

Hadsereg és iskola. Az államok költségvetéséből kiszámíthatjuk könnyen, mily összeget fordítanak az egyes nemzetek az élet szükségleteire. Az állami kiadások legérdekesebb két tétele az a kétféle áldozat, melyet hozni kell; egyiket a jelen, másikat a jövő érdekében, vagyis egyrészt a fegyveres erő fenntartására, másrészt a közműveltség terjesztésére (iskolára). Összehasonlítás könnyítésére vegyük alapul azt a számot, mely az összes kiadásból egy-egy adózó polgárra átlag-gyanánt esik. Ekkor látjuk, hogy adóztatja minden polgárát

Seregre Iskolára

Anglia	25	6
Franciaország	24	5
Németország	18	7
Dánia	11	3
Görögország	10	2
Olaszország	9	1
Svédország	9	4
Magyarország-Ausztria	9	2
Románia	9	5
Norvégia	8	4
Belgium	8	5
Svájc	8	15

frankkal. A kimutatásból látjuk, hogy legrosszabb az arány az olaszoknál, valamivel, de nem sokkal jobb nálunk, francziáknál és angoloknál. (Ez utóbbinak magyarátául szolgáljon, hogy iskolai czélokra a társadalom egyesületi uton mérhetlen sokat áldoz!) Németország aránya már jobb; még jobb Belgiumé és Norvégiáé, hol felénél több az isko-

lai, mint a hadseregi teher s végül a boldog Svájc majdnem kétszer annyit költ iskolára, mint katonaságra.

Gyermekvásár Tirolban. A württembergi kamara nemrég új törvényjavaslatot tárgyalt az elhagyott gyermekek védelméről. A tárgyalás folyamán Dietrich képviselő utalt az elhagyott gyermekek védelmének szükségére, „Méltányos”, mondotta Dietrich, „hogy a szegény apróságokat, kik amugy se érzik a szülői szeretet melegét, az állam vegye oltalmába.” Ezután a *tirol gyermekvásárra* utalt, amit voltaképpen rab-szolgakereskedésnek is nevezhetnénk és ami szegénye a modern társadalomnak. A tirol gyermeket felső-bajorországi parasztok veszik bérbé és igavonó baromként dolgoztatják. A tirol gyermekek ügyével az osztrák parlament is foglalkozott s ott Ábrahám képviselő tette szavá a gyalázatos rab-szolgakereskedést. A tirol képviselők akkoriban tuzásnak mondták Ábrahám kifakadását A tirol gyermekek ügye különben nem függ össze a nevelt gyermekek kérdésével, mert ott nem a nevelőszülő és nevelt gyermek, hanem munkaadó és a munkás viszonyának rendezéséről van szó.

Pusztító orkán. New-Orléansból érkezett jelentés szerint az orkán röviddel ezelőtt Rio-Grandeban és a Nikaraguában lévő Prinzipolczában több helységet elpusztított. Sok emberélet esett áldozatul.

Politikai gyilkosság. Varsóból jelentik; *Majevszki* mérnököt és fiatal feleségét tegnap meggyilkolták. A mérnök feleségével együtt a templomból kocsin hajtattak lakására. Amikor a kocsiból kiszálltak, három fiatal ember megleste őket. A mérnyölők többször rájuk lőttek, azután elmenekültek. A gyilkosság politikai bosszu műve.

Automobilos rablógyilkos. Vakmerő rablógyilkosságot követtek el Newyork egyik legforgalmasabb utcájában fényes nappal. Egy fiatal amber automobiljával megállt egy előkelő ékszerkereskedés előtt, bement a boltba, az egyedül lévő ékszerész agyonlőtte, nagy mennyiségű ékszer összeszedett, azután automobilján elmenekült.

Királyunk és a pápa.

Már elkészült az az ajándék, melyet apostoli királyunk ad X. Pius pápának az aranymise alkalmából. Az ajándék egy feszület, melynek hosszabbik szárát hatvan darab gyémánttal, rövidebbjét ötven darab ru-

binttal ékesített kövek egyenként foglalva és mint tuskak vertak. A kereszt láb szavak vannak József császár esztendeig töltörensét kíván ötven esztendő tását — 1908 jubileumának irat latin versben A kettős jubileum fejezésre a 60 által is.

KED

Há

A mézesh fiatal menyegző maga elé.

A férj: Jaj, enni való, mi kor bájos szedozol...

Hat évvel szony ismét el

A férj: Jaj, kor ilyen bszemeiddel.

B

Feleség: Hmetésemre senlen vagy hozhalj meg nyugtudom én akk

Ig

„Az urral ügyben.” — „Hádu!” — „Hádu!”

Érzék

János gazdofolta a jég. nem akart csak a száSarkon forduló a gazda becsüst, a hómije fáj most háta?”

A

Rárivall orvos: „Hnem elég a t is azt kívánlenni, nagyo

binttal ékesítette az ötvös; a drágakövek egyenkint „a jour” vannak foglalva és mintegy bekeretezik Krisztusnak vert aranyból való korpust. A kereszt lábánál aranylemezbe e szavak vannak vésvé: „I. Ferencz József császár és király, aki hatvan esztendeig töltötte be hivatalát, szerencsét kíván X. Pius pápának, aki ötven esztendeig végezte szent hivatását — 1908-ban, mind kettejük jubileumának esztendejében”. A fölirat latin versben van megszövegezve. A kettős jubileum gondolata jut kifejezésre a 60 gyémánt és 50 rubin által is.

KEDVDERITŐ.

Házi hangulat.

A mézeshetek első napjaiban a fiatal menyecske elmerengve néz maga elé.

A férj: Jaj, te édes! Milyen megenni való, milyen aranyos vagy, mikor bájos szemeiddel így elábrándozol . . .

Hat évvel később ugyanez az aszszony ismét elmerengve néz maga elé.

A férj: Juli, de undok vagy, mikor ilyen bután bámulsz a marha szemeiddel . . .

Boldog élet.

Feleség: Ha meghalnék, még temetésemre se jönnél, a mily szivtelen vagy hozzám! — *Férj:* Csak halj meg nyugodtan, tubiczám; majd tudom én akkor, hogy mi a dolgom.

Igazmondás.

„Az urral kell beszélmem üzleti ügyben.” — „De hisz maga koldul!” — „Hát nem az az én üzletem!”

Érzékeny bizonyítás.

János gazda kukoriczáját megcsufolta a jég. Kinn járt a becsüs, de nem akart kárt megállapítani, mert csak a száraz és levelek sérültek. Sarkon fordul és menne elfelé. Ám a gazda botját kapja és püföli a becsüst, a hol éri, aztán kérdi: „Nos, mije fáj most? a kabátja? vagy a háta?”

A kívánság.

Rárivall türelmetlen betegére az orvos: „Hogy megfiatalítsam, arra nem elég a tudományom!” — „Nem is azt kívánom, hanem öreg akarok lenni, nagyon öreg!”

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

H. S. Igen szívesen pártoljuk, megte-
szünk minden lehető, csak adja be fo-
lyamodását az illető üzletvezetőség for-
galmi főnökségéhez s aztán írja meg, mit
tegyünk érdekében. A megígért előfize-
tőket várjuk. — *B. I.* (Csomódér.) Akár
pénzkölcsön, akár hitel csak úgy perel-
hető, mint eddig. 40 koronáig a községi
bírósnál, azontul a járásbírósnál, vagy
szóbelileg, vagy egyszerű beadványban.
Az új törvény a *hitelt* egyáltalán nem
érinti, csak a *végrehajtást* nehezíti meg
egy kissé. — *M. R.* A Magyar Néplap
június 27-iki számában, az »Urangyala
jubileuma« című cikkben megtalálja a
harangozásokra vonatkozó választ. 600
évvél ezelőtt rendelte el Róbert Károly
király és Tamás esztergomi érsek alatt a
magyar főpapok gyűlékezete Udvardon,
hogy *estőnkint* harangozzanak, intvén az
összes híveket az »Urangyala« imádko-
zására. Ez 1309-ben történt. A *reggeli* ha-
rangozás is az »Urangyala« emlékezetére
szokásos, de ez már régebben gyakor-
latban volt.

KÖZGAZDASÁG.

A sáros szántás hátrányai.

A szántás sikere egyéb körülmé-
nyek mellett attól is függ, hogy a
talaj nedvességtartalma a szántás
idején megfelelő legyen. A talaj
szántáskor ne legyen se nagyon
nedves, se nagyon száraz. A nehéz,
agyagos talajt sohasem szabad
nedves állapotban szántani. E szá-
bály alól kivételt csak késő ősszel
szabad tenni, a midőn várható,
hogy a talajt erős fagyok fogják
lazítani.

Nyáron a nedvesen szántott agya-
gos talajban mindig göröngyök
képződnek, a melyeket sem szét-
boronálni, sem szétverni nem lehet
és még a nehéz hengernek is ellent-
állanak. A nedvesen szántott tala-
jon burjánzik a gaz. Nedves idő-
járás mellett nem előnyös a trágya-
hordás vagy e társzántás sem. A
laza (homokos) talajt ellenben jobb
kissé nedves, mint nagyon száraz
állapotban felszántani. Különösen
fontos azt a talajt, a melyet a kö-
vetkező évben nyári veteménnyel
akarunk bevetni, már most gondo-
san megmunkálni.

A tarlószántásnál vágjunk széles
barázdákat s a tarlót szántsuk alá
simán. Így a nedvesség egyesülve
a levegővel, csakhamar előidézzi a
tarló felbomlását és a talaj össze-
érését. Nemsokára a tarlószántás
után meg lehet kezdeni a trágyá-
zást és elhíthetjük a barázdákat

**Vértes-féle Sósbornesz
Minden házban szükséges.**

a szükséges Thomas-salakot, hogy
így a talajt a kellő foszforsavval
ellássuk. Eső és téli nedvesség
azután a Thomas-salak tápláló
anyagait maguktól levezetik a talaj
alsóbb rétegeibe. Mivel tavasziak
alá tavasszal szántani nem kell, a
szántást késő ősszel végezzük.

Igy a talaj télen át jobban meg-
puhul, mint a tavaszi szántás által.
Parasztszabály: tél előtti szántás,
féltrágyázás. Ha az a célunk, hogy
a talajt mélyen felkeverjük, vége-
zzük a szántást ősszel altalaj-eké-
velt, hogy a légköri levegő mélyeb-
ben behatolhasson. Az altalaj-eké,
mely a közönséges eke után
akasztva, annak barázdájában jár,
fellazítja az altalajt s a felsőszán-
tással való keveredését előkészíti.
A mély szántásnak előnyei a ter-
mények nagyobb súlyában jelent-
keznek, különösen áll ez a lóhe-
rére, hüvelyes veteményekre és a
répára. A növények gyökerei mé-
lyebben lehatolhatnak s így nagyobb
térrel szedhetik a táplálékot.

A mélyen megmunkált talaj nem
lesz egykönnyen túlnedves avagy
túlszáraz, hanem inkább megtartja
a nedvesség kellő fokát. A mély-
szántásnál azonban mindig kellő
óvatossággal kell eljárni és azzal
kapcsolatban foszforsavval (Tho-
mas-salak) erősen kell trágyázni.
Nem alkalmazható a mélyszántás
ott, a hol az altalaj rossz, kövecses,
mert a rossz altalajnak felszínre
hozatala megrontaná a földet.

**Takarmányszállítási kedvez-
mény.** *Darányt* földmivelségi
miniszter értesítette a Sopronvár-
megyei Gazdasági Egyesületet,
hogy a kereskedelemügyi minisz-
ter közbenjárására a máv. vonalán
kívül a következő vasúttársaságok
is hajlandók a takarmányszállítás-
lívó kiszállítás számára kedvezmé-
nyes áron szállítani a takarmányt:
szamosvölgyi, mohács—pécsi, kassa-
oderbergi, győr—sopron—ebenfurti
és az aradi egyesült vasúttársaságok az összes vonalaikon.

**Minta-parasztagazdaság Vesz-
prémmegyében.** A Veszprémmegyei
Gazdasági Egyesület elő-
terjesztésére *Darányi* földmivelsé-
ügyi miniszter Veszprém-megye
Devecser községének határában
László Károly birtokának népies
minta-gazdasággá alakítását enge-
délyezte és annak felügyeletével
Kajdacsy Endre gazdasági titkárt
bizta meg.

A miniszter több ily mintagaz-
daságot létesít.

Budapesti piaczi árak.

Liszt. Nullás 36.40, egyes 35.80, kettes 35.20, hármás 34.60, négyes 34. —, ötös 33.40, hatos 32.60, hetes 30. —, nyolczas 16. —, F. 12. —, G. 12.20.

Buza ára e héten emelkedett.

Table with columns: Minőség, kilós, Ára 100 kgr. Rows include Tiszavidéki, Pestvidéki, Bánsági, Bácskai, Fejérmegyei, Rozs I. rendű, Arpa takarm. I., Köles, Zab I. rendű, Tengeri (belsőföldi).

Káposztarepce uj —. — korona. Burgonya sárga 6.40 — 7.20 korona, rózsa uj 5 — 6. — k. száraz métermázsánként. Hagyma ötven kilós zsákokban —. — Réti széna 7.20 — 9.60 muhar —. — 10.40; zsupszalma —. — 6.70 alom 5.70 korona métermázsája.

Disznózsír 100 kg. 1.50 K., szalonna 1.20 és 1.24 korona közt. Háj 1.30 — 1.32 a kilója; füstölthús 1.80 — 2. — korona; hazai sonka 1.40 — 2. — korona. Teavaj 1.80 — 2. — korona; fűzövaj 1.40 — 1.50 korona. Tehénturó kilója 18 — 28 fillér. Tojás ládája (1440 darab) 84 — 88 korona.

Erzsébet fogadalmi templom

felépítésének javára a pénzügyminiszterium által engedélyezett sorsjáték sorsjegyeit az Erzsébet-falvai róm. kath. egyháztanács csak 3—4 nap előtt bocsátotta ki és a sorsjegyek iránt az érdeklődés máris oly nagy, hogy előreláthatólag az összes sorsjegyek rövidesen el lesznek adva.

Valószínűleg a nemes egyházi czél mellett az egyháztanács által nyújtott rendkívül nagyszámu és értékes nyereményeknek tulajdonítható ezen — különösen egyházi körökben mutatkozó — nagy érdeklődés.

Az Erzsébet fogadalmi templom sorsjáték irodája Budapest VI., Teréz-körut 27. szám alatt van.

Gazdálkodók utmutatója.

Belga óriás nyulak, kiváló szép, díjazott szülők: két hónapos nyulak darabja 3 korona, — három hónaposak darabja 4—5 korona. Fajtiszaságért, egészséges megérkezésért szavatolok. Zelms Vilmos, máv. hivatalnok, Ujgradiska.

Csemegeszlőt, visontahegyit, óriási őszibarackot, birsalmát, 5 kilónként szállít, mintagazdaság. Czim megtudható a Magyar Néplap kiadóhivatalában.

Magyar kir. államvasutak

Table: A vonatok érkezése Budapest keleti p. u.-ra. Dél-előtt and Délután sections. Columns: vonal-szám, óra, perc, vonat neve, honnan. Includes destinations like Gödöllő, Napuli, Nizza, Roma, Fiume, Bécs, Pozsony, etc.

Table: A vonatok indulása Budapest keleti p. u.-ról. Dél-előtt and Délután sections. Columns: vonal-szám, óra, perc, vonat neve, hova. Includes destinations like Nagy-Kamizsa, Arad, Brassó, Kolozsvár, etc.

Table: A vonatok érkezése Budapest nyugati p. u.-ra. Dél-előtt and Délután sections. Columns: vonal-szám, óra, perc, vonat neve, honnan. Includes destinations like Rákospalota, Újpest, Nagymaros, Budaörs, etc.

Table: A vonatok indulása Budapest nyugati p. u.-ról. Dél-előtt and Délután sections. Columns: vonal-szám, óra, perc, vonat neve, hova. Includes destinations like Cegléd, Szolnok, Esztergom, Rákospalota, etc.

Ezennel közhírré téve ellenőrző közegei a l. osztályára szóló kiadattak. — A Ma

Először Betét 12 k. Huzás: 1908 nov. Nyeremény table with prize amounts and odds. Includes 'Neg Bet' section with Huzás: 1908.

Az I. oszt. A huzások a Mag jelenlétében, nyilv

Naponta egy főnyeremény Gaediekenél! Advertisement for a daily lottery with a large 'Nap' logo.

HIRDETMÉNY.

A M. Kir. Szab. Osztálysorsj. sorsolási terve.

Ezennel közzhírré tétetik, hogy miután a Magyar Királyi Pénzügyminiszterium ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték (XXXIII. sorsjáték) I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főarúsítóknak árusítás végett kiadattak. — A Magy. Kir. Pénzügyminiszterium által jóváhagyott sorsolási terv itt következik:

Huszonharmadik sorsjáték.

125,000 sorsjegy 62,500 nyeremény.

Első osztály Betét 12 korona Huzás: 1908. nov. 19. és 21.		Második osztály Betét 20 korona Huzás: 1908. decz. 15., 16. és 17.		Harmadik osztály Betét 32 korona Huzás: 1909. jan. 12. 13. és 14.		Hatodik osztály Betét 24 korona Huzás: 1909. márczius 24-től április 21-ig	
Nyeremény	Korona	Nyeremény	Korona	Nyeremény	Korona	Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben	
1 à	60000	1 à	70000	1 à	80000	1.000,000 (Egy millió) korona	
1 à	20000	1 à	25000	1 à	30000	1 jutal. Kor.	600000 600000
1 à	15000	1 à	20000	1 à	25000	1 nyer. à	400000 400000
1 à	10000	1 à	15000	1 à	20000	1 « à	200000 200000
1 à	5000	1 à	10000	1 à	15000	1 « à	100000 100000
4 à 2000	8000	4 à 3000	12000	4 à 10000	40000	1 « à	90000 90000
6 à 1000	6000	6 à 2000	12000	6 à 3000	18000	1 « à	80000 80000
10 à 500	5000	10 à 1000	10000	10 à 2000	20000	1 « à	70000 70000
35 à 300	10500	20 à 500	10000	15 à 1000	15000	1 « à	60000 60000
115 à 100	11500	130 à 300	39000	135 à 500	67500	1 « à	50000 50000
3825 à 40	153000	4825 à 80	386000	5325 à 130	692250	1 « à	40000 40000
4000 nyer. Kor.	304000	5000 nyer. Kor.	609000	5500 nyer. Kor.	1022750	2 « à	30000 60000
Negyedik osztály Betét 40 korona Huzás: 1909. február 9., 10. és 11.		Ötödik osztály Betét 32 korona Huzás: 1909. márczius 2., 3. és 4.				2 « à	25000 50000
Nyeremény	Korona	Nyeremény	Korona			4 « à	20000 80000
1 à	90000	1 à	100000			8 « à	15000 120000
1 à	40000	1 à	40000			30 « à	10000 300000
1 à	25000	1 à	25000			60 « à	5000 300000
1 à	20000	1 à	20000			435 « à	2000 870000
1 à	15000	1 à	15000			900 « à	1000 900000
4 à 10000	40000	4 à 10000	40000			1200 « à	500 600000
6 à 3000	18000	6 à 3000	18000			34850 « à	200 6970000
10 à 2000	20000	10 à 2000	20000			37,500 nyer. és jutalom Kor.	11940000
15 à 1000	15000	15 à 1000	15000				
135 à 500	67500	135 à 500	67500				
5325 à 170	905250	4825 à 200	965000				
5500 nyer.	Kor. 1.255,750	5000 nyer.	Kor. 1.325,500				

Az I. osztály huzása 1908. november hó 19. és 21-én tartatik meg. A huzások a Magyar Királyi állami ellenőrző hatóság és kir. közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek a huzási tereben. Sorsjegyek a M. Kir. Szab.

Osztálysorsjáték valamennyi árusítóinál kaphatók. Budapest, 1908. október 25-én. Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága. Lukács. Hazay.

Naponta egy főnyeremény Gaedickenél

Immár szállóigévé vált ez a mondás, mert a most befejezett 6. osztály alkalmával nem volt huzási nap, hogy Gaedicke bankháza ügyfeleit egy főnyereményről nem értesítette volna. Az eddig elért fényes eredményeink utólérhetetlenek.

Kisértse meg szerencsését
Gaedicke bankházában
s Ön bizton számíthat eredményre!

A XXIII-ik sorsjáték I. osztályu huzásához, mely november hó 19-én és 21-én leszen,

ajánlunk

Égész	Fél	Negyed	Nyolczad	sorsjegyet
12.—	6.—	3.—	1.50	koronáért.

Postai befizetési lapok ingyen és bérmentve.

Naponta egy főnyeremény Gaedickenél!

Gaedicke Bankház

Budapest,
Kossuth Lajos-utca 11.

Naponta egy főnyeremény Gaedickenél!

